

Květen | 2022

ZPRÁVY

Z MINISTERSTVA ZEMĚDĚLSTVÍ

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

O POLITICE OBCHODNÍCH ŘETĚZCŮ

str. 04 až 06

Nemravné marže

str. 03

Kvalita českých potravin

str. 07

Od A do Z o zelenině

str. 08

VÁŽENÍ ČTENÁŘI,

patříme mezi země, které mají kvalitní a bezpečné potraviny. Na Ministerstvu zemědělství na to samozřejmě budeme nadále klást důraz, protože zajistit spotřebitelům přístup ke zdravým a bezpečným potravinám je pro mě zásadní. Stejně jako je pro mě důležité snížit takzvanou uhlíkovou stopu potravin, tedy zkrátit cestu od zemědělců a producentů až na talíř ke spotřebiteli. Chceme zemědělce motivovat, aby suroviny dokázali sami zpracovat a dodat na místní trh, ať už jde o obchody, farmářské trhy nebo prodej ze dvora. Hodláme podpořit odbytová družstva a zlepšit postavení prvovýrobce. Budeme pokračovat i v podpoře uvádění lokálních, sezónních a bio potravin na trh. **Vždyť mnoho našich, tedy českých a moravských, zemědělců produkuje potraviny prakticky v biokvalitě, přesto jsou prodávány jako konvenční.** Zkrátka, jak jsem uvedl hned v úvodu, naše potraviny jsou kvalitní a bezpečné. Potvrzuje to i výroční zpráva Státní zemědělské a potravinářské inspekce za loňský rok, s níž se můžete v tomto vydání seznámit. Dozvíte se, že pochybení, která inspektoři zjistili, převažují u potravin z dovozu. Konkrétně u potravin ze třetích zemí nevyhovělo požadavkům národních nebo evropských předpisů téměř 27 procent hodnocených šarží. U potravin původem ze zemí Evropské unie to bylo necelých 20 a tuzemských zhruba 16 procent kontrolovaných potravin. To jsou výmluvná čísla. Uvážíme-li navíc, že jde o druhý rok s koronavirovou pandemií, tedy velmi náročné období, které nás všechny ovlivňovalo. Nicméně vliv, jaký měla pandemie na zemědělce a potravináře jsme my, spotřebitelé, nijak nepocítili. Stále jsme měli dostatek zdravých a bezpečných potravin. A za to je třeba poděkovat všem českým a moravským zemědělcům a potravinářům, že i v době pandemie se jim dařilo poskytovat potraviny v tradiční kvalitě.

Zdeněk Nekula
ministr zemědělství

OBSAH:

EKONOMIKA

NEFÉROVÉ MARŽE

Zemědělci jsou s cenou tlačeni na hranu, přitom potraviny zdražují.

03

ROZHOVOR

LUDVÍK: OBCHODNÍ ŘETĚZCE SE CHOVAJÍ DIKTÁTORSKY

Při rozhovoru s předsedou Ovocnářské unie ČR Martinem Ludvíkem jsme probrali jarní mrazy, politiku obchodních řetězců, dotace v zemědělství, ale i to, jaké ovoce má rád.

04

SPOTŘEBITEL

VÍCE POCHYBENÍ JE U POTRAVIN Z DOVOZU, NEŽ U DOMÁCÍCH

Největší chybovost mají dlouhodobě potraviny ze zemí mimo EU, menší potraviny z Unie a nejmenší české.

07

POZVÁNKA

SVĚT KNIHY 2022

Vydejte se s novou knihou Romana Pavely do světa zeleniny z našich zahrádek.

08

VÝBĚR ZPRÁV

STRUČNĚ V ČÍSLECH

Zemědělské zpravodajství v číslech.

09

SPOLEČNOST

DAR PRO KRÁLOVNU, NOVÁ VODNÍ NÁDRŽ

Přehled obrazem.

10

EKONOMIKA

NEFÉROVÉ MARŽE

Obchodní řetězce v Česku mají u některých potravin příliš vysoké obchodní přírážky, rozhodli jsme se je proto sledovat u několika klíčových komodit. Pokud zjistíme, že došlo k nějakému nekalému výkyvu, přijmeme opatření.

Supermarkety vykazují u potravin obchodní marže v průměru kolem 40 %. Nelze všechno svádět pouze na růst cen výrobních vstupů, nárůst koncových cen je totiž u některých potravin extrémní. Přestože máme volné tržní prostředí a cílem našeho resortu rozhodně není stanovovat maximální výši marží, není možné, aby zemědělci prodávali za ceny, které jim ani nepokryjí náklady. Budeme usilovat o to, aby byl zisk spravedlivěji rozdělen mezi zemědělce, zpracovatele a obchodníky. K tomu by měla přispět i novela zákona o významné tržní síle, kterou nyní projednávají poslanci.

Náš resort některé druhy zemědělské výroby dlouhodobě dotuje. Situace, kdy například vepřové maso v obchodech výrazně zdražuje, producenti masa ale nedostanou adekvátně zapláceno a produkují se ztrátou, je dlouhodobě neudržitelná.

Marže obchodních řetězců

(vztaheno k Kč/kg, mléko Kč/l)

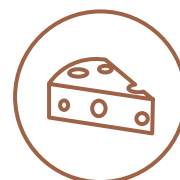
Mouka pšeničná hladká

34,23 % **45,87 %**
2016 2021

Mléko polotučné

36,70 % **43 %**
2016 2021

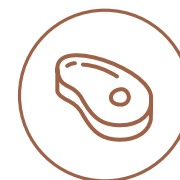
Eidam

35,58 % **41,85 %**
2016 2021

Chléb konzumní kmínový

29,99 % **32,20 %**
2016 2021

Vepřová kýta bez kosti

39,03 % **43,60 %**
2016 2021

Zdroj dat: ČSÚ a MZe

ROZHOVOR

LUDVÍK: OBCHODNÍ ŘETĚZCE SE CHOVAJÍ DIKTÁTORSKY

V Česku dlouhodobě klesá produkce ovoce, stejně jako plochy, na kterých se ovoce pěstuje. „Za posledních třicet let z naší krajiny zmizelo jen u profesionálních ovocnářů deset milionů ovocných stromů,“ říká předseda Ovocnářské unie ČR Martin Ludvík. Důvodů je podle něj několik. Tou hlavní je nedostatečný odbyt a cenová politika obchodních řetězců.

Počasí v těchto dnech a týdnech je pro letošní úrodu ovoce klíčové. V předchozích letech ovocnáři bojovali s jarními mrazíky, jak to vypadá letos?

V letošním roce jsme zaznamenali vlny mrazů v dubnu, naštěstí se neprojeví během května, v nejkritičtější období pro ovocnáře. Jelikož zima byla velmi mírná, tak vše začalo brzy rašit a kvést, riziko poškození bylo velké. Lokálně byly poškozené jen meruňky, u ostatních druhů ovoce jsou škody minimální.

Dá se tedy říct, že konečně nastalo počasí, které je pro ovocnáře ideální?

Počasí nelze hodnotit jen podle jara. Přestože téměř nebyly silné jarní mrazíky, chyběla sněhová pokrývka v zimě, což se projevilo v nedostatku vláhy. V zimě by porosty měly projít mrazy, protože

zredukují škůdce. Takový je přirozený vývoj v přírodě. V posledních letech však zažíváme zimy, které jsou typické spíše pro Španělsko nebo Francii.

Jaké ovoce je nejtypičtější pro české ovocnářství? A proč?

Polovina výměry u profesionálních sadů tvoří jablka. Mezi další významné ovoce patří švestky a višně. Dá se říct, že 90 procent podniků pěstuje jablka plus nějaké další ovoce. A důvod je jednoduchý. Češi jablka milují. Každý z nás sní průměrně až 24 kilogramů ročně. Pro srovnání, u banánů je to asi o deset kilogramů méně. V minulosti byly pro naše území typické švestky a hrušky. Před sto lety bylo dokonce v krajině více švestek než jablek. Ve dvacátých letech minulého století však přišly silné mrazy (až 40 stupňů pod nulou), které zlikvidovaly celou řadu hrušní, a struktura sadů se změnila.

Supermarkety nemají o české broskve zájem, je pro ně jednodušší dovážet je z Řecka, Španělska nebo Itálie. Obchodní řetězce nechtějí nakoupit menší množství zboží z místních zdrojů.

Je naopak nějaké ovoce, které je nyní opomíjeno a podle vás by o něj veřejnost i ovocnáři měli mít větší zájem?

V minulosti jsme pěstovali více drobného ovoce, jako jsou jahody, maliny, rybíz nebo angrešt. V posledních letech výrazně ubylo také broskví. Česká republika měla skoro dva a půl tisíce hektarů broskvoní, v současnosti máme jen něco přes sto hektarů. Supermarkety nemají o české broskve zájem, je pro ně jednodušší dovážet je z Řecka, Španělska nebo Itálie. Obchodní řetězce nechtějí nakoupit menší množství zboží z místních zdrojů. Jde jim především o velké dodávky v konkrétním čase. Je to velká škoda nejen pro naše ovocnáře, ale také pro spotřebitele, protože nemají šanci ochutnat ovoce, které dozraje na stromě. Chut' dovážených broskví nikdy nemůže být jako ta z domácí produkce.

Česká republika je v ovoci dlouhodobě nesoběstačná? Jak lze tento trend zvrátit?

Jednak jde o nastavení podmínek ve společné zemědělské politice a jednak jsou tu i další faktory... Například změna klimatu. Mírné zimy, silné jarní mrazy, letní krupobití. To vše zvedá náklady na produkci, protože pěstitelé musí pořizovat technologie, které ochrání úrodu. Jde o sítě proti kroupám, kapkové závlahy, protimrazové závlahy, foliové tunely atd.

Začít podnikat v ovocnářství se tedy dnes nevyplatí?

Pěstování ovoce není rentabilní, na tom určitě nelze zbohatnout. Pramení to nejen z nestability výnosů kvůli počasí, ale i z chování supermarketů. Řetězce se u nás chovají tvrdě, cíleně kupují levnou produkci ze zahraničí a likvidují naše ovocnáře. Jejich jednání má nedozírné dopady na krajinu, protože za posledních třicet let z ní u nás zmizelo jen u profesionálních ovocnářů deset milionů ovocných stromů a sady nahradily běžné polní plodiny.

Ovocnářství je investičně náročný obor. Nevznikají v něm nové firmy, protože pokud chcete pěstovat ovoce, musíte investovat velké peníze do porostů a poté několik let čekat na první úrodu. A musíte také vybudovat nějaký sklad, protože nikdo dnes od vás nekoupí celou úrodu najednou, jako třeba u pšenice. Úskalí je celá řada. Bohužel na celé situaci je smutné, že ovocnářství je obor s vysokou mírou přidané hodnoty, dalo by se tedy očekávat, že bude generovat zisk. Opak je ale pravdou...

Jde dnes v zemědělství, a v ovocnářství zejména, hospodařit bez dotací?

Společná zemědělská politika je dnes postavena na dotacích. Kdybychom je neměli, ukázalo by se, jak jsou zemědělci konkurenceschopní. O české zemědělce bych strach vůbec neměl, protože dělají skvělé produkty. Bohužel trh je deformován, každý stát má jinak strukturované dotace. Některé unijní státy dokonce podporují své zemědělce přes národní dotace, které nemají žádně mantinely.

Vy sám pěstujete ovoce. O jak náročnou práci jde?

S otcem jsme obnovili rodinnou farmu v Podkrkonoší, má 10 hektarů. S místními farmáři jsme v odbytovém družstvu, abychom měli lepší vyjednávací pozici s odběrateli, nemusíme platit za marketing. Jde o těžký obor, protože stromů ubývá, úrodu ohrožují teplotní výkyvy a pracovní síly je nedostatek. Za mého dědečka jsme však dělali rostlinnou a živočišnou výrobu. Pěstovali jsme zelí. Jsem historicky základem zelinář.

Supermarkety jsou překážkou rozvoje české zemědělské prvovýroby a potravinářství, protože mají nepřiměřené marže.

S čím ovocnáři, vyjma počasí, v posledních letech bojují?

Jednoznačně s odbytem a s cenovou politikou obchodních řetězců. Musíme si také uvědomit, že Evropská unie zažívá v ovocnářství těžké časy, protože je silně nadprodukční. Velké objemy ovoce není kam vyvážet, vzniká tak na trhu přetlak. Nevadí nám konkurence ze Západu, jde do určité míry o zdravou konkurenci, protože ti výrobci reflektují své náklady. Vrásky nám dělají polští pěstitelé, neboť vyrábějí silně pod náklady. O české ovoce není zájem, protože těmto cenám nelze konkurovat. Polsko průměrně exportuje milion tun jablek ročně, což je desetina produkce celé EU.

U polních plodin má zemědělec výhodu, že může při přebytku některých plodin na trhu změnit osevní plány, z roku na rok může snížit osevní plochu. U ovocných sadů to pěstitel udělat nemůže, protože v tom má obrovské investice.

Pokud jde o obchodní řetězce, chovají se podle mě diktátorsky a zneužívají svého postavení. Zajímá je jen cena. Tvrdím, že supermarkety jsou překážkou rozvoje české zemědělské prvovýroby a potravinářství, protože mají nepřiměřené marže. Ovocnářská unie si dělala průzkum, kdy jsme v supermarketech po celé Evropě hledali letákové akce. Například jsme zjistili, že v České republice, až na nějaké výjimky, byla všechna jablka v akci z Polska. Zatímco v Německu neexistuje, že by prodejce dal do akce nějaké polské ovoce. Obchodní řetězce v západních státech mají naprosto jinou morálku než ve střední a východní Evropě.

Zmínil jste jeden aspekt, a tím je levnější dovoz. Jak je možné, že je jablko z dovozu levnější?

Primárně to jsou skryté národní dotace, ale jak jsem již zmiňoval, jsou to například i nižší odvody do zdravotního a sociálního systému. Na celé situaci je paradoxní, že když v současnosti všechno zdražuje, tak se jablka meziročně prodávají za nižší cenu. Spotřebitel z toho sice může mít radost, ale úplně je znehodnocen samotný výrobek. Stačí se podívat na situaci u vepřového, výkupní ceny se držely tak nízké, že domácí produkce jde rapidně dolů.

Často se hovoří o vysokých obchodních přírážkách, jak je to u ovoce?

Vítám snahu ministra zemědělství Zdeňka Nekuly se tím zabývat. Obchodníci to samozřejmě kritizují, jejich mediální tlak je silný, důležité je však nepolevit. Už jen jejich útočná reakce je důkazem toho, že nemají čisté svědomí. Pokud by totiž bylo vše v pořádku, nebyl by pro ně problém zkontrolovat marže. Jsem zastáncem toho, aby se zkontrolovalo minimálně 100 položek v delším časovém intervalu, aby to mělo vypovídající hodnotu. A samozřejmě zboží, které není v akci.

Bohužel se často stává, že je rozdíl i v obchodních přírážkách. Máme zboží, které obchody prodávají se zápornou obchodní přírážkou, respektive pod cenou, čímž narušují trh. A pak tu máme výrobky, u nichž je nezdravá přírážka přes 200 procent. Spotřebitel by měl vědět, když si koupí kilo jablek za 40 korun, kolik korun má pěstitel a kolik zůstává obchodu. Pokud jde o marži u jablek, tak za únor činila podle oficiálních statistik 53 procent.

Jaké ovoce máte nejradši?

U mě to nebude žádné překvapení, mám rád jablka. Těch dnů, kdy nesním jablko, je opravdu velmi málo. Jak říká jedno anglické přísloví, „jedno jablko denně drží daleko od doktora“. Mám rád i jahody, maliny a rybíz.

SPOTŘEBITEL

VÍCE POCHYBENÍ JE U POTRAVIN Z DOVOZU, NEŽ U DOMÁCÍCH

Nejméně nedostatků odhalily loňské kontroly Státní zemědělské a potravinářské inspekce u tuzemských potravin, naopak nejvíce u potravin dovážených ze zemí mimo EU. Jak vypadal loňský rok z pohledu potravinových kontrolorů? Podívejte se...

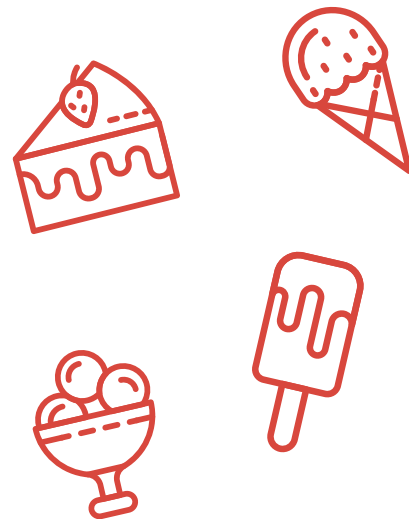
Z hlediska země původu loni inspekce zjistila nejmenší míru pochybení u potravin z domácí produkce, naopak nejvyšší podíl nevyhovujících vzorků kontroly potvrdily u potravin dovážených ze zemí mimo EU, konkrétně 26,8 % hodnocených šarží. U potravin původem ze zemí EU nevyhovělo 19,8 % kontrolovaných šarží, tuzemské potraviny nevyhověly v 16,2 %.

V restauracích, bistrech, pivnicích, barech, cukrárnách a dalších typech provozoven společného stravování kontroloři udělali celkem 8911 kontrol a zjistili 1 878 pochybení, porušení právních předpisů konstatovali u přibližně každé páté kontroly v segmentu. Při kontrolách zaměřených specificky na dodržování hygienických předpisů nevyhovělo 26 % kontrolovaných provozoven (1 632 případů nedodržení správné hygienické praxe). Aktuální výsledky kontrol společného stravování ve srovnání s výsledky kontrol v letech 2015–2020 ukazují mírné zlepšení, stávající stav však nelze hodnotit jako uspokojivý.

44 218 KONTROL

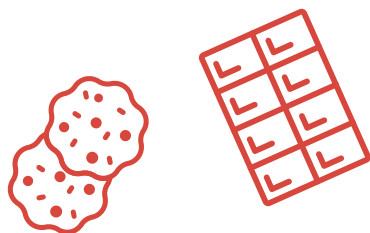
provozoven potravinářských podniků, provozoven společného stravování, celních skladů a internetových obchodů

Inspektoři při kontrolách často narážejí na prodej potravin s nižším obsahem masa, mléka či jiných surovin, než je uvedeno na obale. Mezi další častý problém patří nepovolené množství škodlivých látek, například pesticidů. Nejvyšší procenta nevyhovujících šarží kontroloři zjistili u čokolády a cukrovinek (65,6 %), dehydratovaných výrobků, tekutých ochucovadel, dresinků, soli a hořčice (57,9 %), těstovin (47,8 %), zmrzlin a mražených krémů (45,4 %), mléčných výrobků (43,9 %).

90 248 500 Kč

pravomocně uložené pokuty potravinářským podnikům

POZVÁNKA

SVĚT KNIHY 2022

9. 6.–12. 6.
2022

Výstaviště
Holešovice

Na mezinárodním knižním veletrhu a literárním festivalu v Praze se čtenářům se svou knihou představí Roman Pavela, známý český vědec z Výzkumného ústavu rostlinné výroby.

„Žijeme pro knihy a je to sladké posláním ve světě upadajícím a zmítaném nepořádkem.“ Tento citát z díla Umberta Eca si organizátoři vybrali jako motto pro 27. ročník mezinárodního knižního veletrhu a literárního festivalu Svět knihy Praha.

Jedním z vystavovatelů je i Edice Česká televize, která patří mezi nejvýznamnější česká nakladatelství. Ta vybrala jako nosné téma velmi úspěšný pořad Polopatě. V jeho rámci vznikla kniha „Zeleninová zahrádka: Od A do Z polopatě a ještě něco navíc“. Autorem je náš kolega Roman Pavela z Výzkumného ústavu rostlinné výroby.

Knihy se stala historicky jedním z nejuspěšnějších titulů této edice. První náklad se vyprodal za tři dny od vydání a nyní se připravuje třetí dotisk. Tento úspěch lze přikládat jednak hezkému grafickému uspořádání knihy a jednak tomu, že je plná užitečných rad a návodů na pěstování zeleniny. Mnozí se totiž v současnosti vracejí k pěstování zeleniny jako k možnosti zmírnit pandemické i ekonomické dopady.

Na veletrhu se 10. 6. a 11. 6. 2022 uskuteční autogramiáda a přednáška autora Romana Pavely na téma: Ekologické zemědělství – současná výzva i pro zahrádkáře.

Doc. Ing. Roman Pavela, Ph. D. se zabývá výzkumem biologicky aktivních látek získaných z rostlin a jejich možného uplatnění nejen v ochraně rostlin jako tzv. botanických pesticidů, ale také v rámci inovativního potravinářství, především při vývoji zdraví prospěšných potravin. Za svou práci získal mnohá ocenění, z nichž některá jsou v zemědělském oboru unikátní a jedinečná. Například jako jediný vědec z rezortu zemědělství získal cenu MŽP - Česká hlava 2013, a to za vývoj prokazatelně environmentálně bezpečných přípravků na ochranu rostlin, kdy díky tomuto výzkumu vzniklo již několik komerčně úspěšných přípravků využitelných nejen v ekologickém, ale i precizním zemědělství. Kromě toho byl v roce 2019 jako jediný český vědec zabývající se zemědělským výzkumem zařazen na prestižní seznam nejcitovanějších vědců světa. Jeho práce se tak řadí mezi 1 % nejvýznamnějších prací na světě. Díky tomu udává směr zemědělského výzkumu v oblasti bezpečné ochrany rostlin.

VÝBĚR ZPRÁV

STRUČNĚ V ČÍSLECH

Rozloha chmelnic se meziročně snížila. Navýšení podpory o stovky milionů. Spotřeba vody v domácnostech. Zemědělský výzkum se zaměří na ochranu půdy a digitalizaci zemědělství.

4 927

hektarů je aktuální rozloha chmelnic v České republice, což je o 1 % méně než loni v srpnu. Nově se letos osázelo chmelem 243 hektarů, loni to bylo téměř 300 hektarů. Nejfrekventovanější odrůdou je Žatecký poloraný červeňák, který je na 4121 hektarech. Druhým nejčetnějším chmelem je odrůda Sládek, jenž se pěstuje na 396 hektarech.

540 000 000

korun navíc získají zemědělci v nejvíce ohrožených odvětvích. Ministrovi zemědělství Zdeňku Nekulovi se podařilo s ostatními ekonomickými ministry dojednat posílení podpory z evropské krizové rezervy. Částku rozdělíme zejména do sektoru vepřového, drůbeže, mléka, jablek a brambor.

500 000 000

korun ze státního rozpočtu půjde na nákup potravin a zemědělských komodit jako strategických zásob pro nenadálé situace.

2 301 000 000

korun činil loňský dovoz řezaných květin do České republiky. Podle Českého statistického úřadu se na posílení hodnoty importu kromě vyššího množství dovozeného sortimentu podílel také růst cen květin, který souvisel s dopady koronaviru na tento obor. Hodnota vývozu řezaných květin z Česka se snížila naopak o 15 % na necelých 103 milionů korun.

93,2

litru vody denně průměrně loni spotřeboval každý Čech, meziročně je to o 2,1 litru více. Ztráty vody se snížily o 0,2 % na 14,9 %. Vodu z vodovodů v loňském roce odebíralo 96 % obyvatel ČR, meziročně o 1,4 % více. O 1,4 % se také prodloužila délka vodovodní sítě na 80 197 kilometrů. Na kanalizaci bylo loni napojeno přes 87 % obyvatel, celkem 9 174 456 lidí, z toho téměř 97 % je napojeno na čistírnu odpadních vod.

254 000 000

korun vyplatíme na výzkum, který se bude zabývat precizním zemědělstvím, ochranou půdy před erozí, rozvojem sociálního zemědělství nebo snížením dopadů klimatických změn. Výzkumné organizace mohou předkládat projekty od 26. května. Kompletní seznam témat, která podpoříme v programu Země, najdete [zde](#).

SPOLEČNOST

DAR PRO KRÁLOVNU, NOVÁ VODNÍ NÁDRŽ

Dánská královna Markéta II. dostala k 50 letům na trůnu starokladrubského bělouše z Národního hřebčína v Kladrubech nad Labem. Při té příležitosti královna udělila řediteli kladrubského hřebčína Jiřímu Machkovi řád Dannebrog, rytíř Dánského království. Starokladrubáci v Dánsku zapřahají do královského spřežení, slouží také v jezdecké gardě.

Lesy České republiky obnovily vodní nádrž u obce Niva na Prostějovsku v Olomouckém kraji. Stavba za 8,5 milionu korun (bez DPH) bezpečně převede povodeň, zadrží vodu v krajině, a posílí tak zásobu povrchových vod v oblasti. Nádrž je jedním z desítek vodohospodářských projektů, které státní podnik obnovuje v rámci programu Vracíme vodu lesu, aby zabránil vysychání krajiny a chránil obce před povodněmi.

Ministr Zdeněk Nekula s předsedou Zelinářské unie ČR Petrem Hankou na společném výjezdu řešili problémy sektoru.

